

MUSIQA MADANYATI O'QITUVCHISINING MUSIQIY PEDAGOGIK MAHORATI

Abdulxamidova Odina Alisher qizi

Namangan davlat pedagogika institute Aniq va tabiiy fanlar fakulteti MUS-AU-24 talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqa madaniyati o'qituvchisining musiqiy-pedagogik mahorati, uning tarkibiy qismlari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati yoritilgan. O'qituvchining nazariy bilimlari, ijrochilik ko'nikmalari, metodik tayyorgarligi, psixologik yondashuvi hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish malakasi tahlil qilingan. Shuningdek, milliy musiqiy merosni o'quvchilarga yetkazish, estetik didni shakllantirish va ijodiy faollikni rivojlantirishda o'qituvchining kasbiy salohiyati muhim omil ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Musiqa madaniyati, musiqiy-pedagogik mahorat, kasbiy kompetensiya, metodik tayyorgarlik, ijrochilik mahorati, estetik tarbiya, pedagogik texnologiya.

Musiqa madaniyati o'qituvchisining musiqiy-pedagogik mahorati ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir, chunki aynan o'qituvchining bilim darajasi, ijodkorligi, metodik tayyorgarligi va shaxsiy namunaliligi orqali o'quvchilarda musiqaga bo'lgan qiziqish, estetik did va madaniy saviya shakllanadi.

Musiqa madaniyati darsi nafaqat qo'shiq kuylash yoki musiqa tinglash bilan cheklanadi, balki u o'quvchilarning ma'naviy dunyosini boyitish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish, ijodiy tafakkurni rivojlantirish vazifasini ham bajaradi, shu bois o'qituvchi yuqori darajadagi musiqiy-pedagogik mahoratga ega bo'lishi zarur.

Musiqiy-pedagogik mahorat deganda o'qituvchining nazariy bilimlari, amaliy ijrochilik ko'nikmalari, metodik savodxonligi, psixologik yondashuvi va kommunikativ qobiliyatlarining uyg'unligi tushuniladi.

O'qituvchi avvalo musiqa nazariyasi, solfedjio, musiqa tarixi va ijrochilik asoslarini mukammal bilishi, milliy va jahon musiqiy merosidan xabardor bo'lishi kerak, chunki u o'quvchilarga berayotgan har bir ma'lumot ilmiy asoslangan va tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lishi lozim.

Milliy musiqa merosini chuqur bilish o'qituvchining kasbiy mahoratini oshiradi, masalan, o'zbek mumtoz musiqasining yirik namunasi bo'lgan Shashmaqom haqida tushuncha berish jarayonida o'qituvchi uning tarixiy ildizlari, lad tizimi va estetik xususiyatlarini sodda va tushunarli tarzda izohlab bera olishi zarur.

Musiqa madaniyati o'qituvchisining ijrochilik mahorati ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki o'qituvchi qo'shiqni to'g'ri, ifodali va emotsional ijro etishi orqali o'quvchilarga namuna bo'ladi, cholg'u asbobida jo'r bo'lish yoki oddiy kuylarni ijro etish esa darsni jonlantiradi va qiziqarli qiladi.

Musiqiy-pedagogik mahoratning yana bir muhim jihati metodik tayyorgarlik bo'lib, o'qituvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni bilishi, darsni interaktiv usullarda tashkil etishi, o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini inobatga olishi lozim. Dars

jarayonida suhbat, savol-javob, guruhli ish, musiqiy o'yin va tinglash tahlili kabi metodlardan samarali foydalanish o'qituvchining kasbiy salohiyatini namoyon etadi.

Musiqqa madaniyati o'qituvchisining pedagogik mahorati uning nutq madaniyati, sahnaviy madaniyati va tashkiliy qobiliyatida ham namoyon bo'ladi, chunki musiqqa darsi ko'pincha ijodiy muhitda o'tadi va o'qituvchi o'quvchilarni erkin fikrlashga, his-tuyg'ularini ifodalashga undaydi. Psixologik yondashuv ham musiqiy-pedagogik mahoratning ajralmas qismidir, o'qituvchi har bir o'quvchining qobiliyatini aniqlay olishi, ularni rag'batlantirishi va qo'llab-quvvatlashi zarur, ayniqsa tortinchoq yoki o'ziga ishonchi past bo'lgan o'quvchilar bilan ishlashda individual yondashuv muhimdir. Musiqqa madaniyati o'qituvchisi o'z darslarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirishi, o'quvchilarda vatanga muhabbat, san'atga hurmat va estetik didni shakllantirishi kerak, bu jarayonda xalq qo'shiqlari, mumtoz asarlar va zamonaviy kuylar o'rtasida uyg'unlikni ta'minlash muhimdir.

Musiqiy-pedagogik mahorat doimiy izlanish va o'z ustida ishlashni talab etadi, o'qituvchi yangi metodik qo'llanmalarni o'rganishi, malaka oshirish kurslarida qatnashishi va tajriba almashishi orqali o'z bilimini boyitib borishi lozim.

Zamonaviy ta'lim muhitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham o'qituvchining kasbiy mahoratini oshiradi, audio va video materiallar, interaktiv doskalar va raqamli platformalar dars samaradorligini kuchaytiradi.

Musiqqa madaniyati o'qituvchisi o'quvchilarda musiqiy savodxonlikni shakllantirish bilan birga ularning estetik tafakkurini rivojlantiradi, musiqqa tinglash jarayonida asarning kayfiyati, tempi va xarakterini tahlil qilishni o'rgatadi, bu esa o'quvchilarning musiqani ongli ravishda qabul qilishiga yordam beradi.

O'qituvchining tashkilotchilik mahorati turli tadbirlar, konsertlar va bayramlarni uyushtirishda ham namoyon bo'ladi, bunday tadbirlar o'quvchilarning sahnaviy madaniyatini oshiradi va ijodiy faolligini rag'batlantiradi. Musiqiy-pedagogik mahoratning yana bir jihati baholash jarayonida namoyon bo'ladi, o'qituvchi o'quvchilarning ijrosini adolatli va rag'batlantiruvchi tarzda baholashi, ularni ruhlantirishi va xatolarini to'g'ri yo'naltirishi zarur.

Shuningdek, o'qituvchining shaxsiy fazilatlarini, ya'ni sabr-toqat, mehribonlik, adolat va tashabbuskorlik ham uning kasbiy mahoratini belgilaydi, chunki musiqqa darsida emotsional muhit muhim o'rin tutadi.

Musiqqa madaniyati o'qituvchisining musiqiy-pedagogik mahorati ta'lim jarayonida integratsiyalashgan yondashuvni qo'llashda ham ko'rinadi, masalan, adabiyot, tarix yoki tasviriy san'at bilan bog'liq mavzularni musiqiy materiallar orqali boyitish o'quvchilarning bilim doirasini kengaytiradi. O'qituvchi o'zining ijodiy yondashuvi orqali har bir darsni qiziqarli va mazmunli tashkil etsa, o'quvchilarda musiqaga nisbatan barqaror qiziqish shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, musiqqa madaniyati o'qituvchisining musiqiy-pedagogik mahorati uning nazariy bilimlari, amaliy ijrochilik qobiliyati, metodik savodxonligi, psixologik yondashuvi va shaxsiy fazilatlarining uyg'unligida namoyon bo'ladi, bunday o'qituvchi o'quvchilarning estetik didini rivojlantiradi, ularni ijodkor va ma'naviy yetuk

shaxs sifatida tarbiyalaydi hamda jamiyatda san'atga hurmat va musiqiy madaniyatni yuksaltirishga munosib hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. JURAKHONOVICH, G. J., & KARIMBERDIEVICH, R. K. Renewing the System of the Country and the Role and Significance of Art and Culture in Today's New Level of Modernization in Our Life. JournalNX, 6(05), 7-9.
2. Gaziyeu, J. J. (2021). STYLISTIC FEATURES OF THE WORK OF FRANZ JOSEPH HAYDN. In АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ (pp. 215-217).
3. Gaziyeu, J. J., & Toshmatov, G. O. (2021). Acts credit module system and its implementation activities in higher educational process. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(9), 467-472.
4. Gaziyeu, J. J., & Aliyeva, N. R. (2021). Dmitriy dmitrievich shostakovich life and work. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(10), 1181-1185.
5. Joraxanovich, G. J. (2023). Psychological Factors Of Musical Education. JournalNX, 9(11), 8-10.
6. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA-XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO 'ZGUSI. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 8(10), 107-109.
7. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA O 'QITUVCHILAR DARSLARDA ILG 'OR TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH KO 'NIKMALARI. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 8(9), 90-94.
8. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA SAVODXONLIGI TUSHUNCHASI. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 3(36), 220-224.
9. Qodir o'g'li, M. S. (2025). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR TUSHUNCHASI. SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 3(32), 87-91.
10. Qodir o'g'li, M. S. (2024). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING MUSIQA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI. SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH, 3(28), 68-71.
11. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MILLIY MUSIQA-XALQ MADANIYATINING MA'NAVIY KO 'ZGUSI. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 8(10), 107-109.
12. Sobirova, M. (2020). The role of the family in the development of the integration process in science and education. JournalNX, 1137-1142.